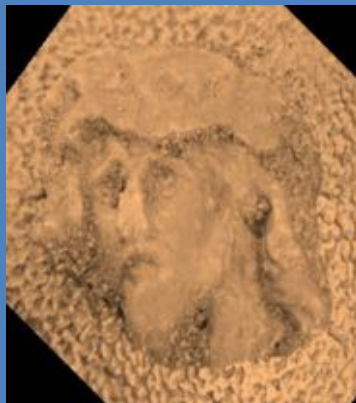

Historisch overzicht Greveschutven en Achtereinds Laag

Foto verslag deel 2. Vondsten in een Natuurherstelgebied
van Brabant Landschap : historische weg, stenen, aardewerk,
lood, glas, ijzer, Tweede Wereld Oorlog en de jacht.

Jacques van Kessel & Willie Oomen
December 2021

Fotografie kaft: Jacques van Kessel.

Fotografie binnenwerk: Willie Oomen, Bep Janssen, Jan Roijmans,
.

Alle rechten zijn voorbehouden. Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming, noch mag het zonder schriftelijke toestemming worden gebruikt voor commerciële toepassingen en/of voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

INHOUD

Historische weg	3
Bakstenen	12
Tufsteen	15
Aardewerk	16
Stenen pijpen	24
Lood	26
Glas	30
Munten	39
IJzer vondsten	43
Tweede Wereld Oorlog	52
Jacht	66
Literatuur	94

Historische weg.

Aan de zuidwest-, de zuid- en de noordzijde van het Greveschutven ligt een historische weg, een verbinding van Hamont in België naar Eindhoven en daar tussen ligt Valkenhorst. In het Greveschutven en op het Achtereinds Laag zijn veel karrensporen gevonden uit de 18^e – 19^e eeuw (J.A.M. Roijmans, M.H.P.M. Ruijters, 2021). Op oude Topografische kaarten zijn deze wegen ook duidelijk zichtbaar. In een latere periode is deze wegverbinding ook in gebruik geweest als postkoetsroute. De Heezerhut, die vlak bij het Greveschutven ligt, was een heel bekende stopplaats voor postkoetsen.

- = Karrensporen.
- = Karrensporen (zie luchtfoto volgende pagina)

Hieronder een luchtfoto van RAAP 2020 (J.A.M. Roijmans, M.H.P.M. Ruijters, 2021), met een groot aantal oude karrensporen aan de zuid-west zijde van het Greveschutven. Met witte pijlen is de richting van de sporen aangegeven.

Luchtfoto RAAP 2020 (J.A.M. Roijmans, M.H.P.M. Ruijters, 2021).

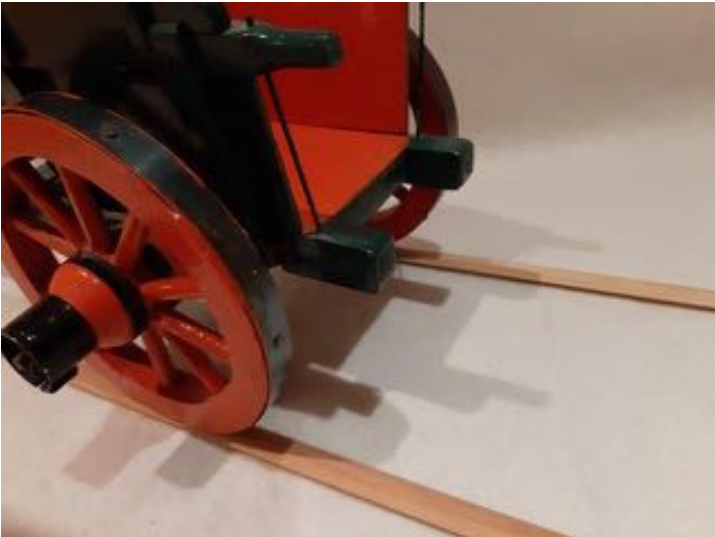
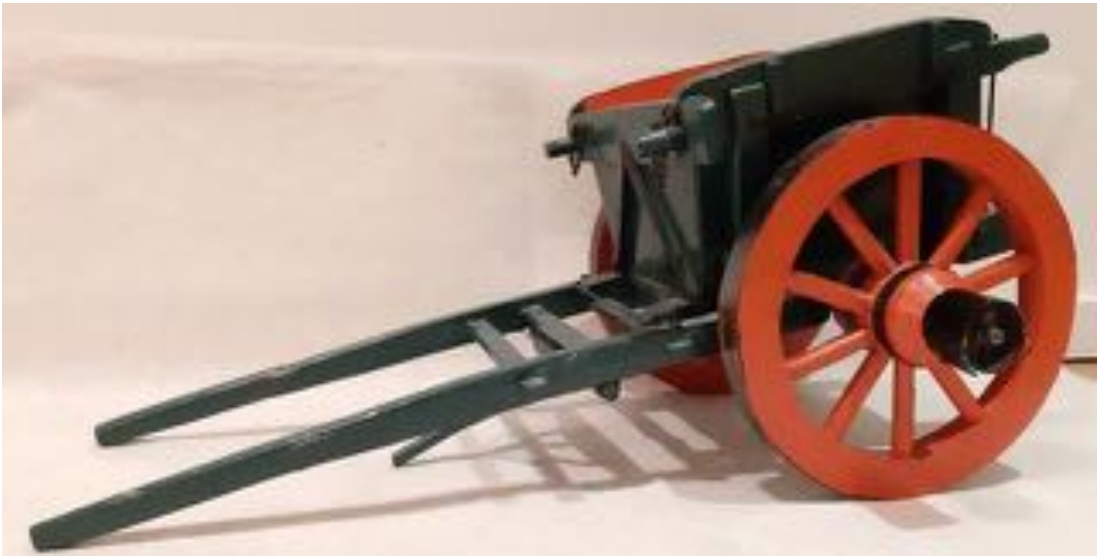
Op deze luchtfoto zijn heel veel karrensporen te zien als dunne lijnen. Een deel gaat in noord-oostelijke richting naar de Vorstervoortse Hoef, een laat middeleeuwse hoeve. Het grootste deel van de karrensporen gaat in noordelijke richting langs het Greveschutven naar de Aalster Hut.

Onder de zwarte cultuurgrond worden prachtige oude karrensporen zichtbaar. De archeologen van RAAP vermoeden dat dit oude karrensporen zijn uit de 18^e en 19^e eeuw.

Karrensporen aan de noordzijde van het Greveschutven in het Achtereinds Laag.

Model van een oude boerenkar.

Karrenspreken aan de noordzijde van het Greveschutven in het Achtereinds Laag.

Datering: 18^e en 19^e eeuw.

Voorbeeld van een karrenspoor en en profiel waarbij de diepte van het spoor is te zien. Het karrenspoor is ook heel breed wat is veroorzaakt omdat vele karren en/of rijtuiggen steeds hetzelfde spoor hebben gebruikt. Datering: 18^e en 19^e eeuw.

Nog een voorbeeld van een karrenspoor en een profiel waarbij de diepte van het spoor heel duidelijk is te zien. In detail is goed te zien dat diverse karren in hetzelfde spoor hebben gereden, diverse dunne lijnen zijn zichtbaar. We zien hier een vrij diep ingesleten profiel. Datering: 18^e en 19^e eeuw.

Karrenspoor en een profiel waarbij de diepte van het spoor heel duidelijk is te zien. We zien hier een vrij diep ingesleten profiel. Datering: 18^e en 19^e eeuw.

Oude versleten boerenkar uit Valkenswaard.

Een oude houten kar met houten wielen. Door dit soort wielen ontstonden er natuurlijk overal karrensporen in de bodem.

Rijtuigenmuseum Valkenswaard.

Rijtuigenmuseum Valkenswaard.

Bakstenen.

Er zijn diverse bakstenen gevonden in het Greveschutven, hieronder een voorbeeld van een rode baksteen.

Deze stenen zijn niet erg recht en vlak en daarom spreken we hier ook wel van een **lokaal baksel**. Dit zijn stenen die hier waarschijnlijk in de omgeving zijn gebakken in grote veldovens.

Rode baksteen.

Twee kleine slechte kwaliteit stenen.

Teferiet.

Lava-gesteente is een steensoort die we van nature niet vinden in de Brabantse Kempen. Bekende toepassingen van teferiet zijn natuurlijk de oude molenstenen, die van een soort basaltlava uit de Duitse Eifel werden gemaakt. Sinds kort weten we dat er in het verleden resten van molenstenen zijn gevonden langs de Tongelreep ter hoogte van de Vorstervoortse Hoeve op het Achtereind Waalre, dat is vlakbij het Achtereinds Laag. Op deze steen zijn echter geen groeven zichtbaar zoals we die wel altijd op molenstenen vinden.

Teferiet steen van het Achtereinds Laag.

Aardewerk-scherven uit de periode 17^e eeuw t/m 20^e eeuw.

Keuls aardewerk (Westerwald).

Scherf.

Scherven uit de periode 17^e eeuw t/m 20^e eeuw.

Stenen hengel van een oude kruik.

Scherven uit de periode 17^e eeuw t/m 20^e eeuw.

Scherven uit de periode 17^e eeuw t/m 20^e eeuw.

Scherven uit de periode 17^e eeuw t/m 20^e eeuw.

Scherven uit de periode 17^e eeuw t/m 20^e eeuw.

Deel van een tegeltje 20^e eeuw.

Porseleinen dekseltje uit de 20^e eeuw.

Stukje van een oud tegeltje 20^e eeuw.

Vondsten Achtereinds Laag.

Stenen pijpen.

Pijpensteeltjes en stukjes van een stenen pijpenkop waarschijnlijk 19^e eeuws.

Deel van een stenen pijpenkop 19^e eeuws.

Leisteen.

Hieronder een voorbeeld van dunne leisteen uit het Greveschutven.

Lood.

Een heel bijzondere vondst met de detector, gaaf pinnenlood, midden 19^e eeuw met stempel (vleesaccijns). Deze accijnsloodjes, als kwaliteitslabel voor vlees, zijn in gebruik genomen tijdens de regeerperiode van Willem I (1815-1840) en zijn van na 1815. Ze zijn meestal voorzien van een accijnsnummer.

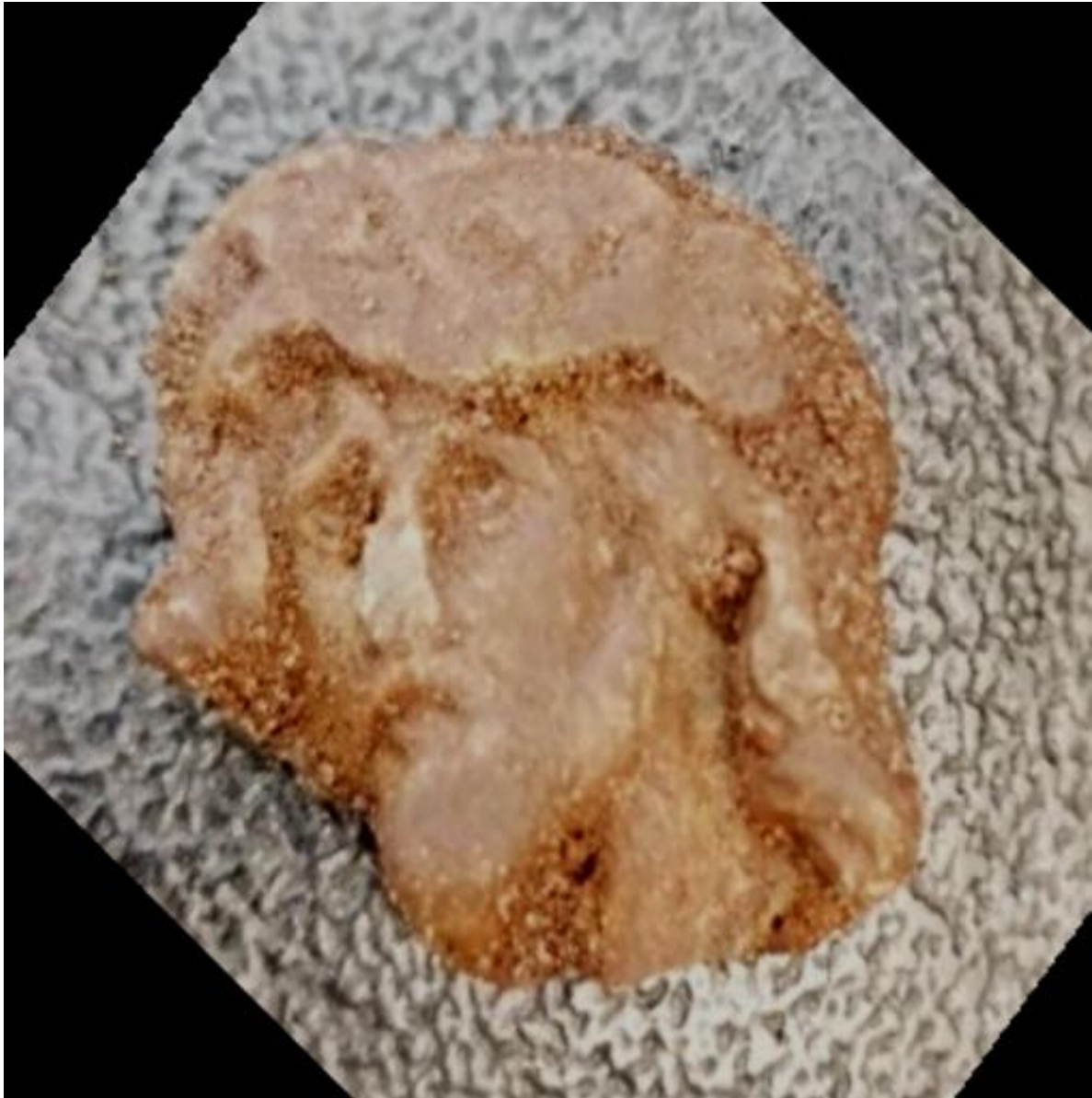

Vlees accijns of pinnenlood midden 19^e eeuw.

Vlees accijns of pinnenlood (midden 19^e eeuw) met stempel.

Een bijzondere vondst van een klein Christus hoofd van lood, waarschijnlijk gebruikt als medaillon. Gevonden aan de zuid-oostzijde van het Greveschutven.

Porseleinen knopen.

Glas.

Glas.

Glas.

Oud glas met luchtballen.

Flesje met Keuls water.

Heel klein apothekers flesje.

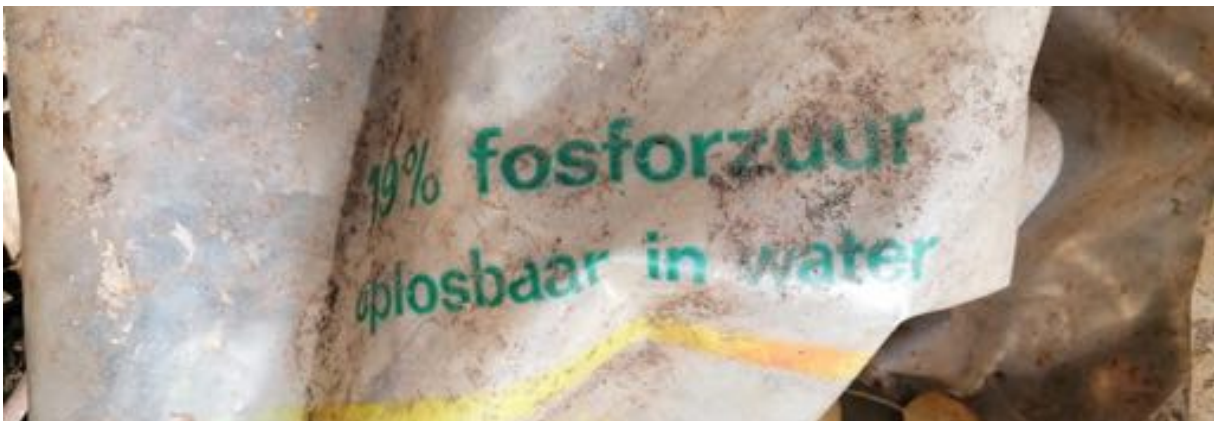

Zink-assen.

In de dijk tussen Greveschutven en de laagte ten zuiden daarvan zijn grotere brokken zink-assen gevonden. Deze zijn vroeger vaak als puin gebruikt. Dit afval is afkomstig van de zinkfabrieken Budel en Neerpelt.

Plastic zak van de C.H.V.. in de noord-west oever van het Greveschutven gevonden. 9% Fosforzuur (oplosbaar in water) 50 kg. zak van C.H.V. Wordt ook wel gebruikt als kunstmest. Misschien is dit ook gebruikt als bemesting van het viswater?

Greveschutven noord-west. Venoever langs oude dijk.

Heel veel elementjes uit een oude accu of batterij?

Greveschutven zuid.

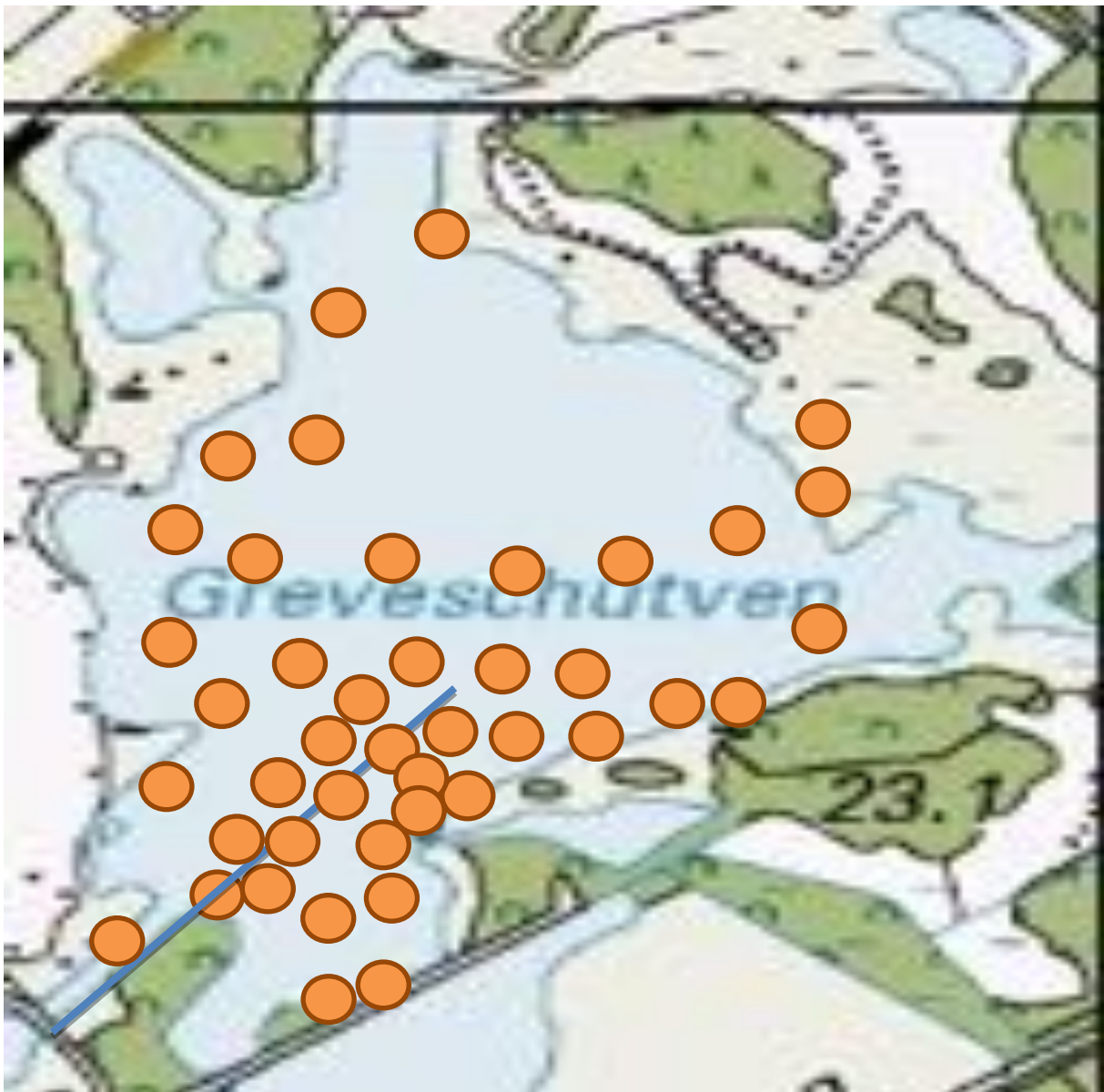
Twee kunststof merkplaatjes van Swift Uruguay.

Oude Bokma schroefdop van een jeneverfles.

Hout.

Aan de rand van de afvoersloot zijn diverse resten van houten paaltjes gevonden. Deze zijn duidelijk door mensen gebruikt. Aan het eind van de paaltjes is een duidelijke punt zichtbaar. Opvallend is ook dat de afstand tussen de paaltjes precies 4 meter is. Mogelijk hebben hier in het verleden netten aangehangen of waren het kavels voor de turfwinning?

● = Houtvondsten.

Bewerkt stuk hout.

Dit stuk hout uit het ven heeft een maanvorm en is deels verbrand.

Op diverse plaatsen vinden we deze paaltjes. Mogelijk zijn er houtmarkeringen in het ven geweest in relatie tot de turfkavels 4 x 4 meter?

Munten.

Een muntje ter waarde van een cent gevonden bij een ontgonnen ven op het Achtereinds Laag.

Oostzijde van het Greveschutven.

Een zilveren Wilhelmina munt van 10 cent uit 1903.

Greveschutven oost.

Een 1 cent muntje uit 1948 gevonden in een oude boeren turfkuil.

1 cent muntje uit 1948.

Minutie van voorladers (geweren).

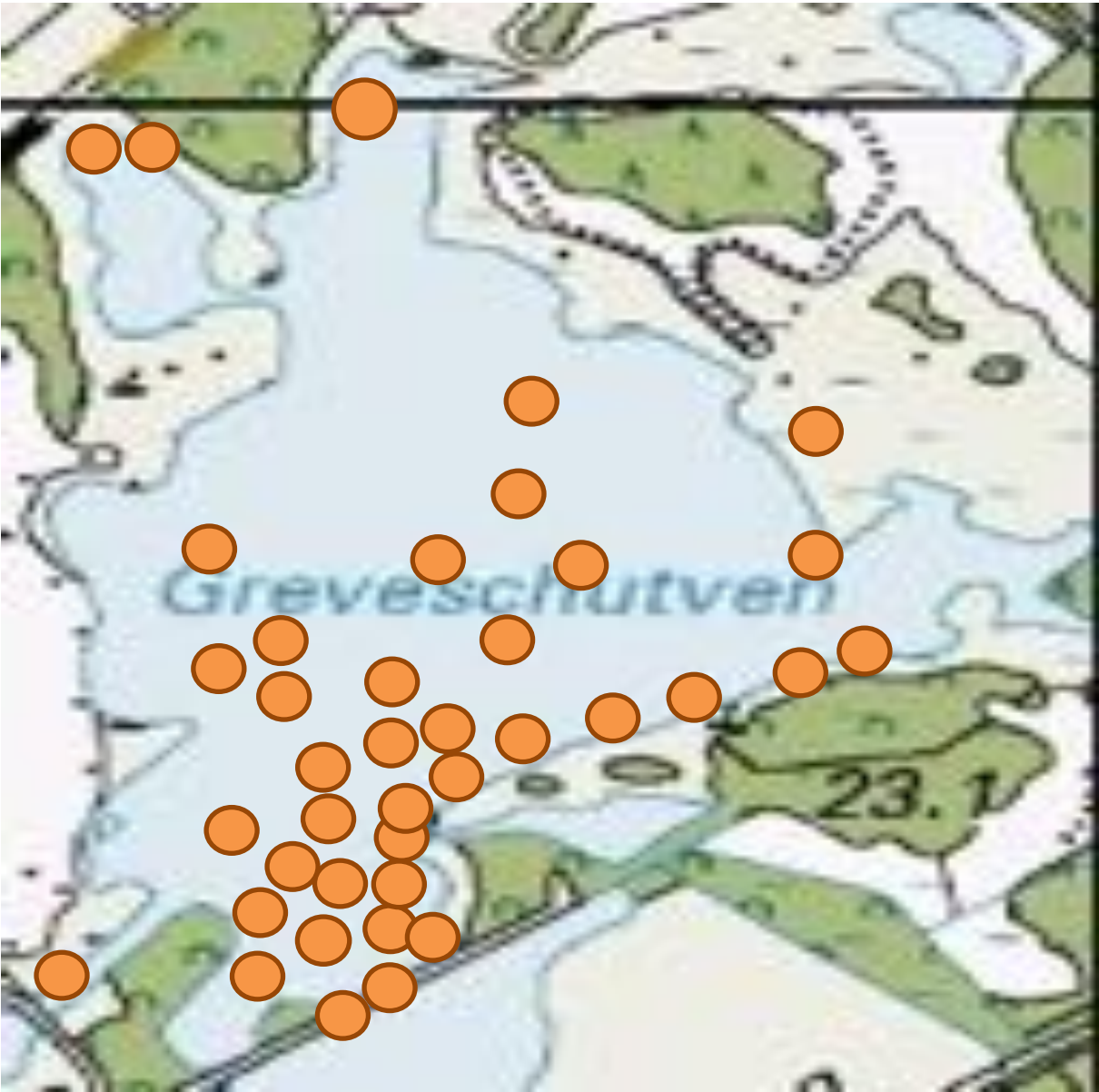

Nummer 13 is een Pistolet kogel gebruikt omstreeks 16^e eeuw t/m de 19^e eeuw. Dit is een voorbeeld van een klein model minutie.

Nummer 14 is een Musket kogel, deze zijn van de 16^e eeuw tot het einde van de 19^e eeuw als minutie gebruikt.

IJzer.

● = IJzer vondsten.

Ijzeren voorwerpen.

Bron: RAAP. Hoefijzers en borgpen (luns) van een wielnaaf.
(J.A.M. Roijmans, M.H.P.M. Ruijters, 2021)

IJzeren voorwerp uit het Achtereinds Laag.

Op onderstaande foto is een zwaar voorwerp te zien, waarvan de oorsprong onbekend is.

IJzeren draaihoog.

Zware ijzeren haak.

Ijzeren pen.

IJzeren haak.

Is deze zware ijzeren haak misschien een onderdeel van een rijtuig of boerenkar?

IJzeren voorwerpen.

Ijzeren ringen.

Ijzeren strip.

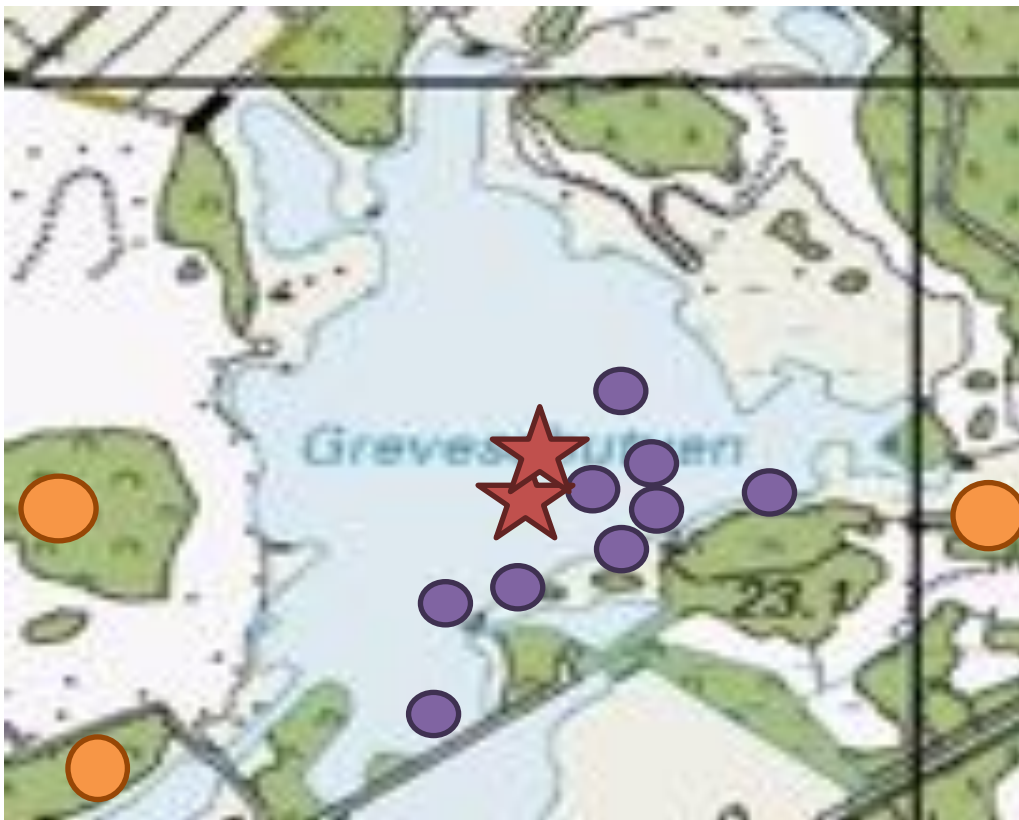

Overige metaaldetector vondsten.

Tweede Wereld Oorlog.

Aan de zuidzijde van het Greveschutven zijn in de Tweede Wereld Oorlog twee bommen gevallen. De ronde diepe gaten liggen nog waarneembaar in het veld. In het Greveschutven zijn een aantal zware stukken ijzer gevonden, waarschijnlijk scherven van een bom. Op 22 augustus zijn ook de resten van het staartstuk van een bom gevonden.

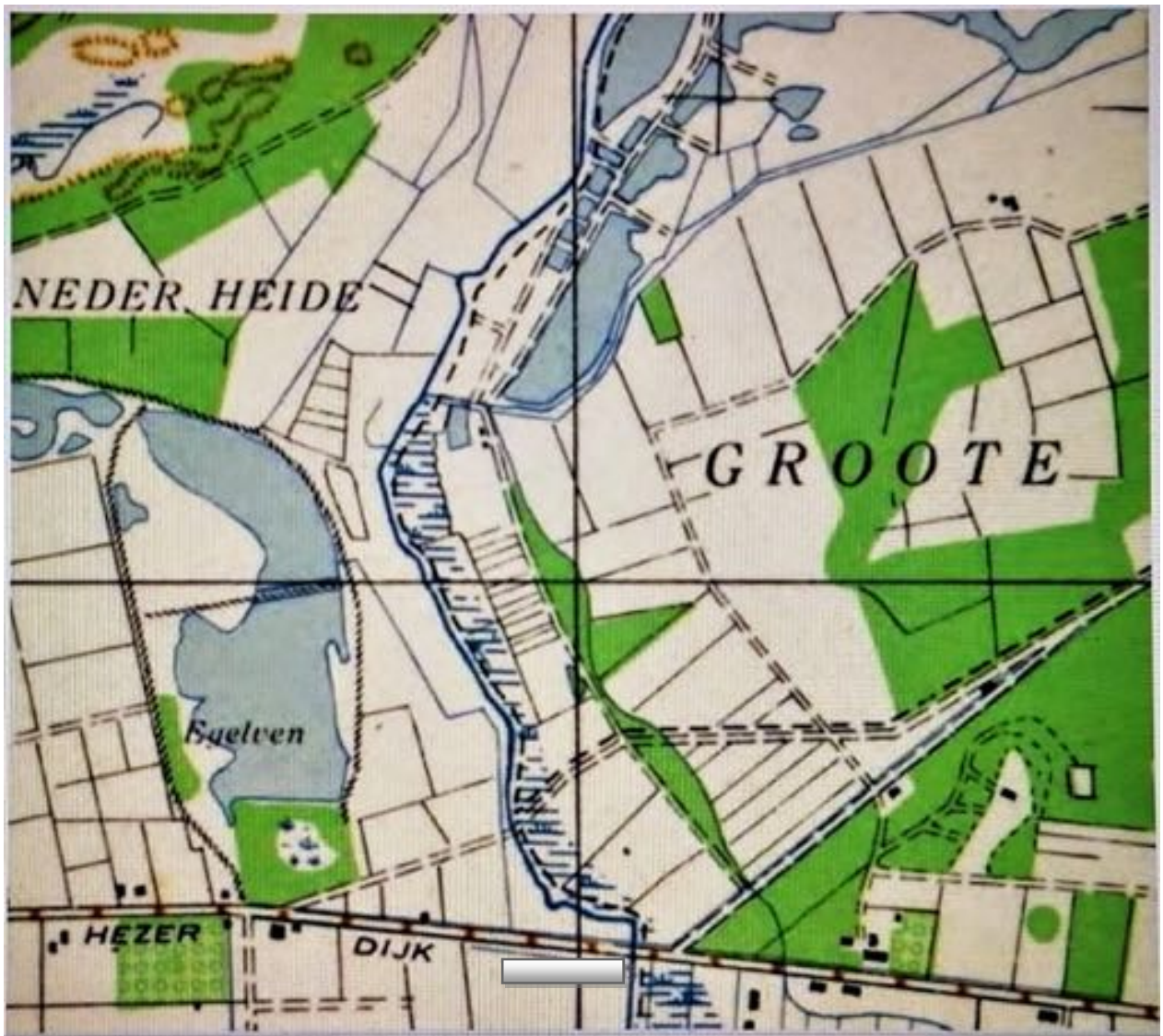
★ = Locatie staartresten van de Engelse bom (500 pond).

○ = Locatie groot bomgat.

● = Granaat- en bomscherven.

Amerikaanse Topografische Kaart.

Dit is een mooie Amerikaanse militaire kaart uit 1943 met delen van de visvijvers Valkenhorst en de villa Valkenhorst. Op de kaart is te zien dat men nog bezig was met het aanleggen van een aantal nieuwe visvijvers aan de westzijde van het Greveschutven. Ook is de ligging van de villa Valkenhorst heel zichtbaar op deze kaart. Op een aantal latere Nederlandse militaire kaarten is deze villa niet vermeld, en dat is heel vreemd?

Bron: Jan Roijmans.

Staatstuk van een Engelse bom (500 pponder).

Na de vondst van staartdelen van een Engelse bom, een 500 pponder, heeft Jacques van Kessel deze stukken verlegd naar de rand van de ondiepe sloot, waar zij direct zijn veiliggesteld door Brabants Landschap.

Een zwaar staartstuk van een Engelse bom (500 ponder).

Resten van het staartstuk van een bom.

Staatstuk van een Engelse bom (500 pponder).

Staatstuk van een bom.

Voorbeeld van een zware Bellebom met staatstuk (rode pijlen).

Staartstuk van een Engelse bom (500 pponder).

Later is door de archeoloog Jan Roijmans nog een compleet staartstuk van een Engelse bom gevonden, niet ver van dat andere staartstuk.

Foto: RAAP. Staartstuk van een 500 kilogram zware vliegtuigbom dat op de venbodem van het Greveschutven is gevonden (J.A.M. Roijmans, M.H.P.M. Ruijters, 2021).

Kogelhulzen WO II.

Kogels en een visloodje.

Kogelhuls met jaartal 1944.

Doorsnede 24mm - lengte 110 mm

Kogelhuls uit WOII.

Oorlogsgeld.

Een zinken muntje van 25 cent uit de periode 1941-1943.

Zware dikke scherf van een bom, met een dikte van ongeveer 10 mm.

Zware dikke stalen bomsherf, met een dikte van ongeveer 10 mm.

Zware dikke stalen bomsherf.

Zware stalen bomsherf.

Zwaar stuk ijzer.

Jacht.

Een enorme groot gebied met bossen en landerijen rond Heeze, Leende, Valkenswaard, dus inclusief het Greveschutven was vroeger in eigendom van de **familie van Tuyll van Serooskerken**. Later is een deel van dit gebied gekocht door de familie Loudon waaronder het Greveschutven e.o. sindsdien bekend als landgoed Valkenhorst. In deze bossen werd traditioneel veel gejaagd. In het nieuwe boek over de adellijke jacht op Brabantse landgoederen in de negentiende en twintigste eeuw lezen we over deze jachtpartijen (Gietman, C., Y.Kuiper, Y. Storms-Smeets, L. Wessels, 2021). In dit werk ook aandacht voor de Reglementering en de Heerlijke Jachtrechten. Zoals overal hebben de Brabantse jagers zich moeten houden aan van bovenaf opgelegde spelregels. In de negentiende en twintigste eeuw waren die vastgelegd in een door de overheid vastgestelde reglementering. Deze spelregels waren vooral in Noord-Brabant belangrijk gezien het groot aantal jachtterreinen (Gietman, C., Y.Kuiper, Y. Storms-Smeets, L. Wessels, 2021). Met de nieuwe jachtwet in 1814 kwam de hele organisatie en de uitvoering van de jacht in handen van de opperhoutvester. De opperhoutvester werd door de Koning benoemd en was aan hem verantwoording verschuldigd (Gietman, C., Y.Kuiper, Y. Storms-Smeets, L. Wessels, 2021). Onder hem ressorteerden de houtvesters van de jachtdistricten en hun adjuncten, veelal adellijke (groot) grondbezitters, in de provincie Noord-Brabant fungeerden **Jan Diederick baron van Tuyll van Serooskerken** (1773-1843) en Joannes baron van Hugenhout van Stockum (1776-1850) als houtvesters (Gietman, C., Y.Kuiper, Y. Storms-Smeets, L. Wessels, 2021). De opsporing van overtredingen van de jacht lagen in handen van nationale, gemeentelijke en particuliere jachttopzieners. Deze laatsten waren in dienst van de eigenaren van de jachtgerechtigde terreinen en bekleedden de functie van onbezoldigd veldwachter. Op de volgende pagina een zeer oude vermelding uit de Bossche Protocollen van 1420 over de verpachting van de jacht in Kempenland. Daarna een document van een benoeming in 1775 van Francois Stienen als jager van **Reijnout Diederick baron van Tuyll van Serooskerken**. Vervolgens een document uit 1810, brief van de officier van de jacht in het vierde district aan de schout-civiel van Heeze en Leende over de akte van aanstelling voor Antonie Verra als jachttopziener in 1810.

Een oude vermelding over de jacht in Kempenland vond ik in de aantekeningen van Ferdinand Smulders over de Bossche Protocollen boek 1, Nummer 199. Leenbrieven uit de periode 1396 – 1477 folio 27:

14 november 1420: Jan van Brabant verpacht voor zeven jaren aan Goossen van den Hormen, de Warande (een besloten jachtterrein) van Kempenlant voor 300 konijnen en 300 patrijzen, elk jaar te leveren in de hertogelijke keukens.

(Streekarchief Zuid Oost Brabant – Oirschot).

Regionaal Historisch Centrum Eindhoven. Collectie-nummer 10210
 inventarisnummer 2139. Francois Stienen, jager van Reijnout Diederik baron
 van Tuyll van Serooskerken, 1775.

In den naam van de
 Graaf van Saksen-Coburg
 van Saksen het welke
 de Harkamp is geweest
 tot de van Saksen
 Alleen en leuen Jager van
 den Heer van Saksen
 Reijnout Diederik Baro
 van Tuyll van Serooskerken
 Heer der Grijp Graafschap
 lighheid van Heide Land
 in het bekint overleden
 tot Heer den 6ten februarij
 1775

Debet
 ten Secretarje tot Heer
 het volgende

Verstaet voort In stellen
 registreren en ingemaken van
 den Speespropij ligh van twee
 obligaten die men tot lasten
 van den verpoppel en d ander
 tot lasten van Armandus van
 Alphen iden post. wort dit be
 loopt. ————— f 0 — 0 — 0

Item van den Heere Draft
 voort off nemen van den led
 houdende dat van voor den
 Francaes Alleen geen maerme
 kanten off vollen gabaaren heeft
 magelaten onder de Generaliteit
 oplegen als op goet Speespropij
 Ligh is gebracht. ————— f 0 — 3 — 0

Item van Heere Schyponch
 voort overblen van den Ede f 0 — 3 — 0

Item van den Heer voort reg
 en ingemaken van de astte
 van led ————— f 0 — 6 — 0

f 1 — 0 — 0

JACHT. Inventarisnummer 1929: Brief van de officier van de jacht in het vierde district aan de schout-civiel van Heeze en Leende over de akte van aanstelling voor Antonie Verra als jachttopziener in 1810.

Wel Edele Gestrenge Heer!

By deere bekent Wt. E. G. een middel Procuratie op de Heer en M. J. van Maanen te Amsterdam, tot het aanstellen van Antonie Verra, als oppasser der jacht van Heeze en Leend. Ingevolge het Reglement op de jacht, behoort A. Verra van zien te worden van een Certificaat van het Gemeente Bestuur van Heeze, West. zo dezelve, met de Procuratie in forma te doen geworden aanstaande Dinsdag aan mijn Bureau. Ik heb het gevoegen door deze gelegenheid, Wt. E. G. te bezorgen een Permissie. Billet, om Watermippen en Eenden te Schieten Volgens Wt. E. G. Verzoek. Terwyl met veel agting my noemie.

Wel Edele Gestrenge Heer!

Kasteel van Troy
den 27^e van
Louvinaand
1810

Wt. E. G. D. Dienaer
J. f. G. vander Brugghen van Troy
officier der jacht in het vierde district

Na de vele graafwerkzaamheden in het Greveschutven hebben wij diverse vondsten verzameld die betrekking hadden op de jacht. Hierna volgen een aantal van die zaken met een korte toelichting. Hieronder heel oude hagel patronen doos van de Nederlandse Jachtpatronen fabriek Kruithoorn uit 's Hertogenbosch.

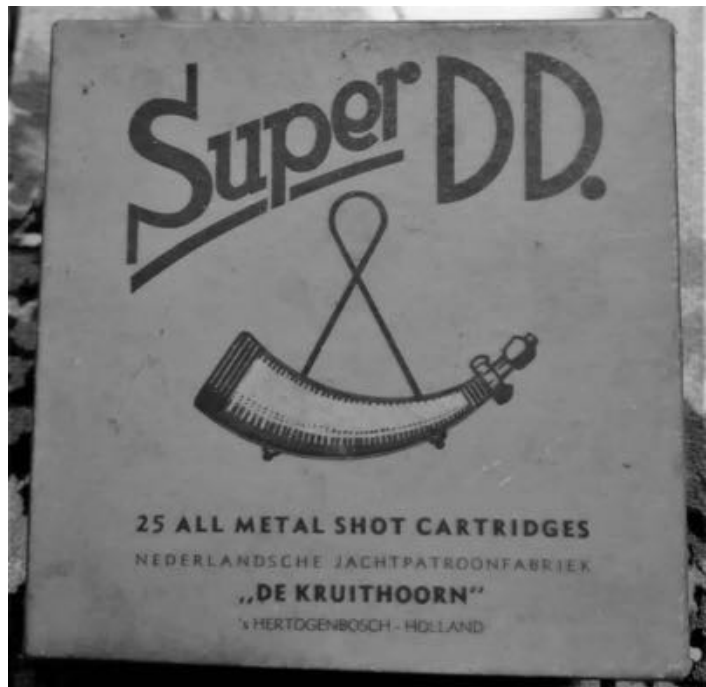

Oude hagelpatronen van de Kruithoorn.

Een voorbeeld van heel oude hagelpatronen van de Kruithoorn.

Nog meer voorbeeld van de Kruithoorn.

HAGELNUMMERING

No.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
mm.	3.6	3.4	3.2	2.95	2.75	2.55	2.35	2.15	1.95	1.75
No.	0	00	000	0000	00000	28 B		12 B		9 B
mm.	3.8	4	4.2	4.4	4.6	5.5 (cal. 16)	7 (cal. 16)	7.9 (cal. 16)	7.9 (cal. 16)	8.5 (cal. 12)
						6 (cal. 12)	7.5 (cal. 12)	7.5 (cal. 12)	8.5 (cal. 12)	

Oude hulzen van een jachtgeweer uit het Greveschutven.

Patroon uit flobert geweer.

Deze is genoemd naar de bekende Franse wapenfabrikant Louis N.A. Flobert (1818-1897).

Een voorbeeld van verschillende oude hagelpatronen.

Een oud dubbelloops hanengeweer en een oud Hammerless geweer. Dit is een voorbeeld van twee oude geweren zoals die vroeger in Nederland en ook bij het Greveschutven wel zijn gebruikt.

Hieronder een detail van deze twee oude geweren zoals die vroeger in Nederland en ook bij het Greveschutven zijn gebruikt.

Geweer boven: Dubbelloops hanengeweer. Fabricaat Eduart de Beumont uit Maastricht. Een zeer fraai Nederlands hagel geweer uit 1890.

Geweer beneden: Hammerless. Dubbelloops hagelgeweer. Een heel degelijk geweer van het fabricaat Hoys de Victor Spanje van omstreeks 1950. Karel Donk (1907), beter bekend als “de Lange Donk”, toezichthouder Visvijvers Valkenhorst. Zowel vader Karel Donk en later zoon Piet Donk hebben als beheerder - toezichthouder in het verleden gewerkt op de Visvijvers van het Viskweekbedrijf Valkenswaard en Viskwekerij Liskes Bergeijk.

Foto: August F.W. Vogt. Valkerij museum Valkenswaard.

Hierboven een oude foto uit 1907 van beheerder - toezichthouder Karel Donk. De beheerder - toezichthouders waren vroeger altijd bewapend. Van Piet Donk was zelfs algemeen bekend dat hij altijd met scherp schoot, aldus Piet Vrenken. Van beheerder Piet Donk weten we dat hij naast visvijvers Valkenhorst ook toezicht hield op de visvijvers Liskes Bergeijk.

Hieronder voorbeelden van loden kogelpunten.

De vader van Piet Vrenken was Harrie Vrenken, jachtopziener van 1932 tot 1972 in dienst van de familie Loudon op landgoed Valkenhort.

Voorbeeld van een bootgeweer of puntgun.

In de jaren 1850 – 1900 werden in Nederland, in Groningen, Friesland en in de kust provincies bootgeweren gebruikt. Het is een heel lang geweer om eenden en ganzen af te schieten. Met een schot was het mogelijk om ongeveer 20-25 stuks ganzen of eenden in een keer af te schieten. Volgens deskundigen is dit type geweer nooit gebruikt in het gebied Visvijvers Valkenhorst – Greveschutven.

Fotograaf onbekend.

Hieronder een voorbeeld van zo'n enorm bootgeweer of puntgun.

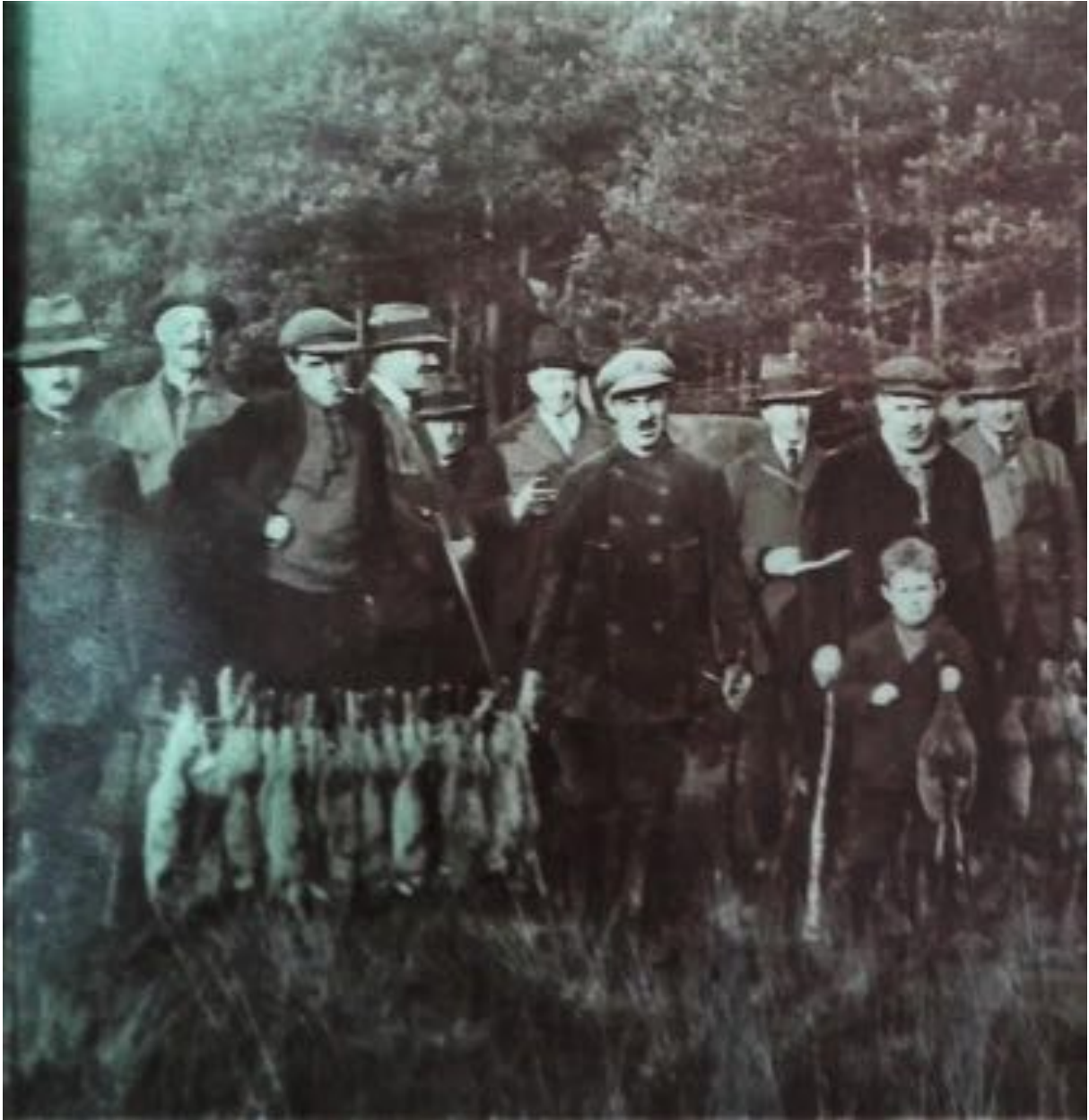
Fotograaf onbekend.

Hieronder een enorm patroon van een bootgeweer en een normaal hagel patroon. Zo'n zwaar patroon had een lengte van zo'n 25 cm. Inmiddels is het gebruik van deze bootgeweren in Nederland niet meer toegestaan.

Wild zwijn.

Een jachtpartij omstreeks 1932-1940 met opbrengst aan konijnen en fazanten.
(naam fotograaf: onbekend).

Een jachtpartij omstreeks 1932-1940 met als opbrengst konijnen en fazanten.
De derde persoon aan de rechterkant is de jonge jachtopziener Harrie Vrenken
van Valkenhorst, de vader van Piet Vrenken. (naam fotograaf: onbekend).

Oude patronen.

Haas.

Oude hagelhulzen van de oostoever Greveschutven.

Boswachter Piet Vrenken met zijn honden.

(Fotograaf onbekend).

Piet was niet alleen actief op het landgoed Valkenhorst maar hielp ook regelmatig collega jachtopzieners – buitengewoon opsporings-ambtenaren, met controles op vis- en wildstroperij in de omgeving van Leende, Heeze en Valkenswaard.

In 1990 ging Piet Vrenken met pensioen en werd opgevolgd door Jan van de Kerkhof. Jan van de Kerkhof is als jachtopziener in 2020 met pensioen gegaan maar tot op de dag van vandaag is hij nog altijd heel actief bezig met wildbeheer op het landgoed Valkenhorst en de visvijvers.

Jan van de Kerkhof met hond Duuc.

Wild zwijn.

Hieronder een voorbeeld van oude mollenklemmen. Dit soort eenvoudige klemmen werden vroeger door de gebruikers zelf gemaakt. Deze werden ook in onze regio overal veel gebruikt.

Hieronder een plankaart zoals het Achtereinds Laag van Brabants Landschap er in 2022 uit gaat zien. De rode stippellijn is een wandelpad route, het enige deel wat openbaar is voor wandelaars.

Kaart: Brabants Landschap.

Literatuur.

Arts, N., 2020. Stad en plattenland op het zand. Een archeologische biografie van landschappen en samenlevingen in de Kempen 1100 -1650. Proefschrift Tilburg University.

Baretta, J.W., E.Tobi, J.Wesseling, 1955. Handboek van de slager.

Bijl, M., de, 2019-2021. Persoonlijke mededelingen over Viskwekerij Valkenswaard en het landgoed Valkenhorst.

Bloemen, H., 2019. Mededelingen over de viskwekerij Valkenswaard en Bergeijk.

Braun, G., 2020. Een transcriptie van 19 documenten uit het kasteel archief Heeze, archief nummer D-18 over de Verkoop van turf door Baron Jan Diederik van Tuyll van Serooskerken, Heer van Heeze-Leende-Zesgehugten, in de periode 1788-1808.

Burny, J. 1999. Bijdrage tot de historische ecologie van de Limburgse Kempen (1910-1950). Tweehonderd gesprekken samengevat. Natuurhistorisch Genootschap Limburg. Reeks XLII – aflevering 1.

Frenken, P. 2020. Persoonlijke mededelingen over Viskwekerij Valkenhorst en de Heidemij.

Gastel, G., 2018. Persoonlijke mededelingen over Viskwekerij Valkenhorst en de Heidemij.

Gietman, C., Y.Kuiper, Y. Storms-Smeets, L. Wessels, 2021. De Jacht. Een cultuurgeschiedenis van jager, dier en landschap.

Haartsen, A. 2003, Cultuurhistorische onderzoek naar de visvijvers in het dal van de Tongelreep. Adviesbureau Lantschap.

Kadaster, 1810. Kadasterkaart Valkenswaard.

Kerkhof, J. van de, 2021. Persoonlijke mededelingen over Viskwekerij Valkenhorst, jacht, jachtgeweren en het landgoed Valkenhorst.

Kessel, J. van, F. Roijmans, 1993. Natuurgebied het Kroonven. Kroonven, Klein Kroonven en Tjopvenneke gemeente Bladel en Netersel. Plantenwerkgroep de Kempen. (rapportage ten behoeve van de gemeente Bladel en Ministerie van Landbouw Natuurbeheer en Visserij).

Kessel, J. van, 2018. Een archeologische verkenning in het Hasselsven Leenderbos. Fotoverslag van een veldonderzoek in een gebied van Staatsbosbeheer.

Kessel, J. van, 2019. Een archeologische verkenning bij het Hasselsven in Leenderbos. Fotoverslag van een onderzoek door de Rijksdienst van het Cultureel Erfgoed in een machinaal geplagd ven in een gebied van Staatsbosbeheer.

Kessel, J. van, 2020. Visserij verpachtingen Beuven en de waterlossing Beuvenloop. Documentatie over Beuven, Beuvenloop, Lieropsche Heide 1877 – 1908 (gemeente Lierop, Someren, Mierlo en Heeze).

Kessel, J. van, W. Oomen, 2020. Overzicht bodemsporen in het Greveschutven Valkenhorst. Fotoverslag van de gevonden bodemsporen.

Kessel, J. van, 2020. Cultuurhistorie landgoed Valkenhorst. In de kijker: Piet Vrenken medewerker bij Viskweekbedrijf Valkenswaard, jachtopziener en natuurliefhebber. Een leven op het landgoed Valkenhorst.

Kessel, J. van, W. Oomen, 2020. Overzicht vondsten Visvijvers Liskes Bergeijk, een natuurgebied van Natuurmonumenten.

Kessel, J. van, 2020. Visserij historie Visvijvers Liskes Bergeijk, een natuurgebied van Natuurmonumenten.

Munckhof, P. van den, 2020. Persoonlijke mededelingen over boeren turfkuilen in de Peel.

Regionaal Historisch Centrum Eindhoven, Inventarisnummer 128266. Collectienummer 20096 Beeld- en geluidcollectie Twee foto's 04-09-1934 Groote Peel (fotograaf onbekend).

Regionaal Historisch Centrum Eindhoven. Inventarisnummer 54. Aanstellingsakte van Jan Bick tot oppasser van de jacht, 1802.

Regionaal Historisch Centrum Eindhoven Collectienummer 10210 inventarisnummer 2139. Francois Stienen, jager van Reijnout Diederik baron van Tuyl van Serooskerken, 1775.

Regionaal Historisch Centrum Eindhoven. Inventarisnummer 1929: Brief van de officier van de jacht in het vierde district aan de schout-civiel van Heeze en Leende over de akte van aanstelling voor Antonie Verra als jachtopziener in 1810.

Regionaal Historisch Centrum Eindhoven. Inventarisnummer 54. Aanstellingsakte van Jan Bick tot oppasser van de jacht, 1802. Collectienummer 10210 inventarisnummer 2139. Francois Stienen, jager van Reijnout Diederik baron van Tuyl van Serooskerken, 1775.

Regionaal Historisch Centrum Eindhoven. Inventarisnummer 15293 Gemeentebestuur Leende, 1811-1945.

Regionaal Historisch Centrum Eindhoven. Inventarisnummer 15280 Gemeentebestuur Heeze, 1811-1943.

Regionaal Historisch Centrum Eindhoven. Inventarisnummer 1456 Akte van verpachting van de jacht.

Regionaal Historisch Centrum Eindhoven. Inventarisnummer 80 Brief van de schepenen aan de perfect van het departement met het verzoek om het geschil aangaande de jacht rechten op de gemeentegronden met Jean Diederik van Thuyll van Serooskerken ten gunste van de gemeente te beslissen, 1804.

Regionaal Historisch Centrum Eindhoven. Collectienummer 10210 inventarisnummer 2139. Francois Stienen, jager van Reijnout Diederik baron van Tuyl van Serooskerken, 1775.

Regionaal Historisch Centrum Eindhoven. Jacht Inventarisnummer 1929. Brief van de officier van de jacht in het vierde district aan de schout-civiel van Heeze en Leende over de akte van aanstelling voor Antonie Verra als jachtopziener in 1810.

Regionaal Historisch Centrum Eindhoven. Inventarisnummer 15293 Gemeentebestuur Leende, 1811-1945.

Regionaal Historisch Centrum Eindhoven. Inventarisnummer 15280. Gemeentebestuur Heeze, 1811-1943.

Regionaal Historisch Centrum Eindhoven. Inventarisnummer 1456. Akte van verpachting van de jacht.

Regionaal Historisch Centrum Eindhoven. Inventarisnummer 80. Brief van de schepenen aan de perfect van het departement met het verzoek om het geschil aangaande de jacht rechten op de gemeentegronden met Jean Diederik van Tuyll van Serooskerken ten gunste van de gemeente te beslissen, 1804.

Regionaal Historisch Centrum Eindhoven. Inventarisnummer 54. Aanstellingsakte van Jan Bick tot oppasser van de jacht, 1802.

Roijmans, J. 2020. Persoonlijke mededelingen over archeologie technieken, landbouwgebruiken, Tweede Wereld Oorlog.

Roijmans, J.A.M., M.H.P.M. Ruijters, 2021. Onderzoeksgebied Greveschutven. Gemeente Valkenswaard, een archeologische begeleiding. RAAP rapport 5006.

Smets, M, 2021. Mededelingen over verkoop van turf en heideturf in Oost-, West- en Middelbeers.

Smulders, F., z.j. Aantekeningen transcriptie Bossche Protocollen boek 1, Nummer 199. Leenbrieven uit de periode 1396 – 1477 folio 27: 14 november 1420 over Jan van Brabant verpachting de Warande.

Topografische Dienst, Topotijdreis 200 jaar Topografische kaarten.

Verhees, H., 1794. Topografische kaart.

Vogt, A.F.W. 1907. Foto Karel Donk. Foto Valkerij museum Valkenswaard.